

## درآمدی بر مؤلفه‌های امنیت توحیدی در سند چشم‌انداز ۱۴۰۴.ش

محمدعلی شکوهیان‌راد<sup>۱</sup>

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۴/۰۳/۰۵

تاریخ تأیید مقاله: ۱۳۹۴/۰۶/۲۲

صفحات مقاله: ۶۱ - ۹۳

### چکیده:

سند چشم‌انداز ۲۰ ساله‌ی جمهوری اسلامی ایران، به‌عنوان سندی که همسویی برنامه‌ریزی‌ها و تلاش دستگاه‌های مختلف را رقم زده است، از سوی رهبر معظم انقلاب اسلامی بارها مورد تأکید قرار گرفته است. از این‌رو، شایسته است که بخشی از مجاهدات‌های علمی برای تبیین و تولید الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت به نسبت گزاره‌های این سند صورت پذیرد. از آنجا که هر حکومت برای پیشبرد جامعه نیازمند علوم حکومت‌داری است؛ یا این مهم را باید تولید نماید یا به علوم غیریومی که تناسبی با فرهنگ و ارزش‌های جامعه ندارد، روی آورد که این مسئله باعث وابستگی می‌شود. رهبر معظم انقلاب در خصوص ضرورت تولید علم بومی و عدم به‌کارگیری علوم تولیدی دیگران در جامعه اعتقاد دارند که وجود علم بومی مایه‌ی اقتدار است و دارنده‌ی آن می‌تواند در سرنوشت و مقدرات دیگر ملت‌ها مداخله نماید.

استفاده از علومی که توسط جهان‌بینی خاصی تولید گردیده، جامعه را به سمت آن جهان‌بینی سوق می‌دهد. از این‌رو، تولید علوم انسانی اسلامی یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر در جامعه‌ی اسلامی است تا هم از انحراف مسیر جامعه به سمت باورهای مادی و غیرتوحیدی جلوگیری به عمل آید و هم صدور انقلاب اسلامی از طریق نرم‌افزار حکومتی محقق گردد. یکی از شقوق علمی موردنیاز جامعه، مسأله‌ی امنیت است که متأسفانه در این زمینه هنوز از نظریات ناسازگار با ارزش‌های اسلامی استفاده می‌شود. بنابراین، تبیین مفاهیم و سپس نظریات امنیتی مبتنی بر جهان‌بینی اسلامی از اهم نیازهاست که باید انجام پذیرد. در این مقاله سعی بر آن است که علاوه بر بیان بخشی از مفاهیم و نظریات امنیت توحیدی، مؤلفه‌های امنیت توحیدی سند چشم‌انداز ۲۰ ساله‌ی جمهوری اسلامی بررسی و تبیین گردد. پس سؤال اصلی این است که کدام یک از مؤلفه‌های امنیت توحیدی در سند چشم‌انداز ۲۰ ساله‌ی جمهوری اسلامی ایران وجود دارد و هم‌چنین این مؤلفه‌ها از منظر تبیین بر

اساس اصول اسلامی و قرآنی چه کیفیت، جایگاه و ارتباطی با یکدیگر دارند؟ برای پاسخ به این سؤال از روش «اجتهادی» و مطالعات کتابخانه‌ای - اسنادی استفاده می‌گردد و مرجع اصلی این مقاله سند چشم‌انداز ۲۰ ساله‌ی جمهوری اسلامی می‌باشد.

\* \* \* \* \*

## واژگان کلیدی

امنیت توحیدی، قدرت لایزال الهی، ایمان، مستقل، مقتدر، پیوستگی مردم و حکومت، سند چشم‌انداز، سامان دفاعی.

## مقدمه

سند چشم‌انداز بیست ساله‌ی جمهوری اسلامی ایران در تاریخ ۱۳ آبان ۱۳۸۲، توسط امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) به سران قوای سه‌گانه ابلاغ گردید که بر اساس آن، کلیاتی از افق جایگاه ایران از حیث «آنچه باید باشد»، مشخص شده است. در این سند، محورهای اساسی بر پایه‌ی «سیستم ارگانیک»<sup>۱</sup> تبیین شده که عبارت است از پنج زیرسیستم اقتصاد، سیاست، فرهنگ، اجتماع و امنیت. در هر یک از حوزه‌های فوق، افق‌های مطلوبی برای جامعه‌ی ایرانی ترسیم شده است که برخورداری از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فناوری، برخوردار از سلامت، رفاه، امنیت غذایی، تأمین اجتماعی، فرصت‌های برابر، توزیع مناسب درآمد، نهاد مستحکم خانواده، به دور از فقر، تبعیض و بهره‌مند از محیط زیست مطلوب؛ نمونه‌هایی از افق‌های تعیین شده هستند. (قصری و دوستار، ۱۳۸۸: ۸۱-۷۹ و افتخاری و دیگران، ۱۳۹۰: ۵۵-۵۴)

بر اساس قاعده‌ی کلی در علم آینده‌شناسی<sup>۲</sup> افق‌های بلندمدت تنها حاوی رئوس «بایدها» هستند، اما تبیین اجرائیات آنها به برنامه‌های میان‌مدت و سپس کوتاه مدت باز می‌گردد. از این‌رو، باید تک‌تک مؤلفه‌های ذکرشده در چشم‌انداز بیست ساله‌ی جمهوری اسلامی ایران مورد مذاقه و تبیین قرار گیرد و برای هر حوزه، تعریف مفهومی، نظری، راهبردی، تاکتیکی و تکنیکی انجام پذیرد.

۱ - Organic System

۲ - Futurology

در حوزه‌ی امنیت ایران اسلامی، آنچه مسأله است، این‌که باید مبتنی بر نگاه امنیت توحیدی تبیین گردد. برای این امر لازم است ابتدا مفاهیم، کلیات، هویت و ویژگی‌های امنیت توحیدی از کلام‌الله مجید، احادیث و روایات معتبر و تدبیر در آنها تولید شود و سپس مؤلفه‌های امنیت توحیدی در سند چشم‌انداز در تناسب با آنها مورد شرح، بررسی و شفاف‌سازی قرار گیرد. آنگاه بر اساس نگاهی که بدین طریق حاصل شده، دیگر مفاهیم و مؤلفه‌های امنیت در این سند نظیر امنیت غذایی، امنیت اقتصادی، امنیت اجتماعی و غیره که به‌طور مستقیم یا تلویحی بیان شده است، به‌طور جداگانه تبیین گردد.

بر همین اساس، در این مقاله سعی بر آن است که مفاهیم و مؤلفه‌های امنیت جمهوری اسلامی ایران از منظر امنیت توحیدی و بر اساس سند چشم‌انداز بیست‌ساله‌ی نظام اشاره و روشن شود.

### ضرورت پژوهش

با وجود گذشت بیش از ۳۷ سال از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی، جای تأسف دارد که هم‌چنان در حوزه‌ی قدرت نرم و علوم جامعه‌ساز از جمله انسانی و زیست‌پزشکی، انقلاب علمی آن‌طور که باید رخ نداده و علی‌رغم تأکیدات فراوان رهبر معظم انقلاب از سال ۱۳۷۹ تحت عنوان «جنبش نرم‌افزاری»، سپس نهضت تولید علم، و امروز مطرح شدن «الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت» (خامنه‌ای ۱۳۹۲: ۷۵-۷۳) و «تولید علوم انسانی اسلامی و بومی» (رضانیا و اعتمادی‌نیا، ۱۳۹۲: ۷-۱۱)، هنوز هم فضای آکادمیک کشور و نخبگان علمی، وابسته به مطالب غیرتوحیدی، مادی و ترجمه‌ای غرب هستند. از سوی دیگر، جامعه برای ساخته شدن، اداره و پیشرفت نیازمند نرم‌افزار حکومتی است که اگر آن را تهیه نکنیم، به ناچار باید از مدل‌های غربی استفاده نماییم.

مسأله‌ی امنیت و مدل‌های امنیتی در جامعه یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های هر حکومت برای حفظ حیات و بقاست و جمهوری اسلامی نیز از این اصل مستثنی نیست. (نک: وفادار و وانانی، ۱۳۹۰: ۱۲۰) از این‌رو، باید به تناسب دیگر موضوعات مورد تأکید همانند اقتصاد، سیاست

و ... با جهاد علمی، نسخه‌ی اسلامی آن تبیین گردد و از اجرای نسخه‌های سکولار غربی که برگرفته از نظریات باری‌بوزان<sup>۱</sup> در مکتب کپنهاک و دیگران جلوگیری به عمل آید؛ چرا که مبانی امنیت در نظریات سکولاریسم نه تنها قرابتی با بن‌مایه‌های اسلام و قرآن ندارد، بلکه در بسیاری از موارد در تضاد با آن است. هم‌چنین ایران به‌عنوان تنها کشور بالنده و مستقلی که توانسته برای بیست سال آینده‌اش افق‌نمایی کند و سند چشم‌انداز بیست ساله‌ی افق ۱۴۰۴ را تدوین نماید، قطعاً به‌عنوان الگوی دیگر کشورهای منطقه و جهان قرار خواهد گرفت؛ کما این‌که هم‌اکنون چنین جایگاهی دارد. (از این رو، باید هر چه سریع‌تر علوم حکومت‌داری اسلامی را در همه‌ی شقوق از جمله امنیت تبیین نماید تا به هنگام نیاز دیگر کشورها، بتواند از طریق صدور علوم اسلامی، زمینه‌ی بسط انقلاب اسلامی را در آن کشورها ایجاد کند که این امر قطعاً به افزایش قدرت نفوذ جهانی جمهوری اسلامی ایران و تضعیف قدرت نفوذ جهانی غرب استکباری خصوصاً آمریکا می‌انجامد. بر این اساس، در این مقاله سعی شده بر اساس سند تدوین و تصویب شده افق ۲۰ ساله‌ی نظام، مؤلفه‌های امنیت توحیدی از سند مذکور استخراج و تبیین شوند.

### سؤالات پژوهش

کدام‌یک از مؤلفه‌های امنیت توحیدی در سند چشم‌انداز ۲۰ ساله‌ی جمهوری اسلامی ایران وجود دارد و هم‌چنین این مؤلفه‌ها از منظر تبیین بر اساس اصول اسلامی و قرآنی چه کیفیت، جایگاه و ارتباطی با یکدیگر دارند؟ برای پاسخ به سؤال فوق، لازم است تا به سؤالات فرعی زیر پاسخ دهیم: امنیت در سند چشم‌انداز بیست ساله‌ی جمهوری اسلامی ایران دارای چه بار مفهومی است و شامل چه ویژگی‌هایی است؟ مؤلفه‌های راهبردی امنیت توحیدی در سند چشم‌انداز کدام هستند؟ کدام مؤلفه‌های تاکتیکی امنیت توحیدی در سند چشم‌انداز مطرح شده است؟ و نهایتاً کدام‌یک از مؤلفه‌های تکنیکی امنیت توحیدی در سند چشم‌انداز بیان گردیده است؟

۱. Barry Buzan

### فرضیه‌ی پژوهش

در سند چشم‌انداز ۲۰ ساله‌ی جمهوری اسلامی، ظرفیت تبیین امنیت توحیدی وجود دارد و می‌توان تولید مکتب امنیت بر اساس اصول اسلامی و قرآنی را با این سند شروع نمود.

### اهداف پژوهش

- (۱) بررسی مختصات مفهوم امنیت توحیدی در سند چشم‌انداز بیست ساله‌ی جمهوری اسلامی ایران؛
- (۲) بررسی و تبیین مؤلفه‌های راهبردی امنیت توحیدی در سند چشم‌انداز ۲۰ ساله‌ی جمهوری اسلامی ایران؛
- (۳) بررسی و تبیین مؤلفه‌های تاکتیکی امنیت توحیدی در سند چشم‌انداز ۲۰ ساله‌ی جمهوری اسلامی ایران؛
- (۴) بررسی و تبیین مؤلفه‌های تکنیکی امنیت توحیدی در سند چشم‌انداز ۲۰ ساله‌ی جمهوری اسلامی ایران؛

### روش پژوهش

از آنجا که اصول کلی امنیت در اسلام وجود دارد و بر خلاف مکاتب امنیت سکولار که تهیه‌ی اصول با متفکران است، در نگاه اسلامی تنها باید اصول بر اساس نیاز روز تبیین شوند. بنابراین، شرایط «کلیات معلوم - جزئیات مجهول» واقع می‌شود؛ یعنی بستر محتوایی در قرآن و روایات وجود دارد، اما باید برای کاربردی‌سازی آنها در شرایط امروزی ایران اسلامی، مطالعات تکمیلی صورت پذیرد. از این رو، در انجام این پژوهش از روش «اجتهادی» استفاده خواهد شد.

## چارچوب مفهومی پژوهش

## تعریف مفهومی امنیت

در حوزه‌ی نظریات امنیت و دفاع جمهوری اسلامی ایران، همواره با دو جهان‌بینی روبرو هستیم:

**الف) سکولار:** بر اساس ترجمه‌ی متون علمی دانشمندان سکولار و لیبرال و ورود آنها به تفکر و ادبیات آکادمیک و هم‌چنین اجرایی کشور رواج یافته و عمدتاً نه تنها قرابت و انطباقی با فرهنگ و اعتقادات ایران اسلامی ندارد، بلکه با آن در تضاد است. در تأیید این مسأله‌ی رهبر معظم انقلاب فرمودند: «حرف این است که مبنای علوم انسانی غربی، مبنای غیرالهی است، مبنای مادی است، مبنای غیرتوحیدی است؛ این با مبانی اسلامی سازگار نیست، با مبانی دینی سازگار نیست. علوم انسانی آن وقتی صحیح و مفید و تربیت‌کننده‌ی صحیح انسان خواهد بود و به فرد و جامعه نفع خواهد رساند که بر اساس تفکر الهی و جهان‌بینی الهی باشد.» (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۹۳/۴/۱۱)

**ب) اسلامی:** بر اساس جهان‌بینی توحیدی و به استناد آیات قرآن مجید، روایات ائمه‌ی اطهار و نظرات مراجع و علما و متفکران اسلام به‌دست آمده و اجرای آنها در جامعه، به تعالی اعتقادات دینی فردی، جمعی و شکل‌گیری جامعه‌ی اسلامی می‌انجامد.

رهبر انقلاب در این باره فرموده‌اند: «ما اگر دنبال پیشرفت هستیم و پیشرفت علمی را شرط لازم پیشرفت عمومی کشور می‌دانیم، توجه داشته باشیم که مراد ما از پیشرفت، پیشرفت با الگوی غربی نیست. دستور کار قطعی نظام جمهوری اسلامی، دنبال کردن الگوی پیشرفت ایرانی - اسلامی است. ما پیشرفت را به شکلی که غرب دنبال کرد و پیش رفت، نمی‌خواهیم؛ پیشرفت غربی هیچ جاذبه‌ای برای انسان آگاه امروز ندارد. پیشرفت کشورهای پیشرفته‌ی غربی نتوانست فقر را از بین ببرد، نتوانست تبعیض را از بین ببرد، نتوانست عدالت را در جامعه مستقر کند، نتوانست اخلاق انسانی را مستقر کند... ما دنبال الگوی مطلوب و آرمانی خودمان

هستیم که یک الگوی اسلامی و ایرانی است؛ از هدایت اسلام سرچشمه می‌گیرد، از نیازها و سنت‌های ایرانی بهره می‌برد؛ یک الگوی مستقل». (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۹۲/۵/۱۵)

بدین ترتیب، با توجه به آنچه در منویات رهبر معظم انقلاب بیان شده و نیاز امروری کشور را تأمین می‌کند، تلاش بر این خواهد بود که مفهوم «امنیت» بر اساس امنیت توحیدی تبیین گردد.

### تعریف نظری امنیت

#### امنیت در اسلام

#### الف) ماهیت و منشأ

در نظام اسلامی و قرآنی، منشأ امنیت «الله» است و امنیت به‌عنوان ماحصل ایمان قلبی، از سوی الله به مؤمنان عطا می‌گردد. از آنجا که دستورات اسلامی و قرآنی در اصل ظرفیت جامعه‌سازی دارند و محدود به بُعد فردی نیستند، از ایمان تک‌تک افراد جامعه که به «جامعه‌ی مؤمن» منتج می‌شود، امنیت جامعه از سوی خدا محقق می‌شود. آیه‌ی شریفه «قطعاً خداوند از کسانی که ایمان آورده‌اند دفاع می‌کند»<sup>۱</sup> (حج، ۳۸)، مرجع بسیار محکمی است که ادعای فوق از آن به‌دست آمده است. این صراحت در کلام حضرت مولی‌الموحدین علی<sup>(ع)</sup> نیز آمده که می‌فرماید: «اسلام، گروندگان را امن نگه می‌دارد»<sup>۲</sup> (نهج‌البلاغه، خطبه‌ی ۱۰۶)

#### ب) ویژگی‌ها

#### یک: مطلق بودن

مفهوم امنیت سکولار به‌صورت «نسبی» (رفیع و قریبی، ۱۳۹۲: ۱۲) و از «ایجاد توازن میان آسیب‌پذیری درونی و تهدیدات بیرونی» تعریف می‌شود. به این معنا که هیچ‌گاه امنیت صد در صد در زمینه‌ی خاصی حاصل نمی‌شود و همواره سطح امنیت به نسبت مقاومت آسیب‌پذیری

۱- إِنَّ اللَّهَ يُدَافِعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا.

۲- فَجَعَلَهُ (الاسلام) أَمْنًا لِمَنْ عَلِقَهُ - نهج‌البلاغه: خطبه‌ی ۱۰۶.

در مقابل تهدیدات است. بنابراین، هر لحظه نسبت به لحظه‌ی پیشین سطح امنیت متفاوت است؛ چرا که محیط همواره پویاست و عوامل تهدیدزا به صورت مستمر در حال تغییر هستند. البته بر اساس آنچه از قرآن برداشت می‌گردد، امنیت توحیدی، «مطلق» و در نتیجه، ایمان حقیقی به خداوند و اسلام است. دلایل بسیاری مبنی بر مطلق بودن امنیت الهی وجود دارد. از جمله در آیه‌ی ۱۱ سوره‌ی یوسف که می‌فرماید:

«خداوند بهترین حافظ است...»<sup>۱</sup> پس بر اساس استنتاج روشن است که اگر خداوند از کسی حفاظت نماید، راهی بر اصابت آسیب به وی نخواهد بود؛ و یا در جای دیگر می‌فرماید: «دست خداوند فرای دست‌های دیگر است»<sup>۲</sup> که در نظریه‌ی قدرت، خداوند را قدرت بلامنازع معرفی می‌کند که از این رو، اگر از سوی این منشأ قدرت، امنیتی عطا شود، قطعاً قابل نفوذ نخواهد بود.

#### دو: نفوذ ناپذیری

در نظریه‌های امنیت سکولار، زمانی که سطح تهدید از آستانه‌ی آسیب‌پذیری فراتر رود، امنیت نفوذپذیر شده و به میزان جدی بودن تهدید، امنیت دچار خدشه خواهد شد، اما بر خلاف آن در امنیت توحیدی، به دلیل مطلق بودن، نفوذ ناپذیری نیز مطرح می‌گردد. یکی از مهم‌ترین اسناد در این باب، حدیث قدسی منقول از امام رضا(ع) است که می‌فرماید: «...کلمه لا اله الا الله، دژ محکم من است، پس اگر کسی وارد دژ من شود، از عذاب من ایمن خواهد شد...»<sup>۳</sup>

البته این که سطح امنیت توحیدی در یک جامعه از چه عاملی نشأت می‌گیرد، باز هم از آیه‌ی ۳۸ سوره‌ی حج به دست می‌آید.

۱- وَاللَّهُ خَيْرٌ حَافِظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ - یوسف: ۱۱.  
 ۲- يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ - الفتح: ۱۰.  
 ۳- كَلِمَةُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ حِصْنِي فَمَنْ دَخَلَ حِصْنِي أَمِنَ مِنْ عَذَابِي.



بر اساس این آیه‌ی شریف، یک اصل مهم به‌دست می‌آید که در طرح‌ریزی امنیت جامعه‌ی اسلامی باید مورد توجه قرار گیرد:

متغیر میزان امنیت جامعه‌ی اسلامی، به درجات تغییر ایمان جامعه وابستگی دارد. از این‌رو، برای بهره‌مندی از امنیت الهی باید ایمان جامعه تعالی یابد.

### سه: اصیل بودن

امنیت در اسلام، اصیل است و امنیت در تمامی حوزه‌ها به اصل امنیت که از ایمان نشأت می‌گیرد، باز می‌گردد. به عبارت دیگر، بر خلاف مدل امنیت سکولار که فقط دارای تعریفی انتزاعی است، به تنهایی زمینه‌ی بروز و اجرا ندارد، برای پیاده‌سازی باید دسته‌های مختلفی مانند امنیت اقتصادی، امنیت فرهنگی، امنیت مرزی، امنیت سیاسی و ... برای آن در نظر گرفته شود و نظریه‌های امنیت در هر یک از حوزه‌ها متمایز با دیگر حوزه‌هاست و راهبردهای متفاوتی دارد، ایمان قلبی به تنهایی موجب ایجاد امنیت در جامعه در کلیه‌ی شقوق تهدیدات زمینی است و فراتر از آن، موجب دفع بلاهای ماورا نیز می‌باشد.

به عبارت دیگر، در امنیت غیرتوحیدی و مادی، اصل امنیت وجود خارجی ندارد، مظروفی است که باید در ظرفی خاص شکل پذیرد تا ملموس گردد. بدین ترتیب، مفاهیم امنیت اقتصادی، امنیت اجتماعی، امنیت غذایی، امنیت فرهنگی، امنیت شغلی، امنیت هویتی و ... مطرح است، اما در امنیت توحیدی، از بازخورد ایمان شخص به الله، نعمت امنیت از سوی خداوند به مؤمن در تمامی حوزه‌ها عطا می‌شود که این مطلب نسبت به جامعه‌ی ایمانی نیز صادق است.

با استناد به مطلب فوق می‌توان ابراز داشت چون ایمان بستر و پایه‌ی جامعه‌ی اسلامی است؛ بنابراین، امنیت نیز به تبع آن، بستر است و در تمامیت حوزه‌های جامعه‌ی اسلامی جریان دارد و هر چیز دیگری بر آن استوار است.

### چهار: معنوی (اعتقادی)

واژه‌ی عربی «آمن» به صورت مشترک ریشه‌ی دو کلمه‌ی «امنیت» و «ایمان» است. از این‌رو، پایه و ماهیت ایمان و امنیت مشترک است.

هم‌چنین ایمان در اسلام کاملاً اعتقادی است و به وجود باور قلبی نسبت به خداوند باز می‌گردد. بدین ترتیب، در سطح کلان مطلقاً معنوی است، اما امنیت سکولار به دلیل این‌که در جهان‌بینی پایه، هیچ خدا و ماورائی را متصور نیست؛ از این‌رو، در تلاش است تا همه چیز را به صورت مادی و ابزاری حفظ نماید.

### پنج: اختیاری

امنیت در اسلام کاملاً اختیاری است؛ چرا که ایمان مسأله‌ای اختیاری است و ایمان اجباری مورد پذیرش باری تعالی نیست. از این‌رو، سیستم هدایت از آدم تا خاتم ادامه داشته و بلافاصله پس از ختم رسالت، امامت آغاز گردیده و تا برپایی قیامت ادامه می‌یابد.

این ویژگی کاملاً در تضاد با امنیت سکولار است که «اجباری» می‌باشد. بدین معنا که توسط سیستم‌های اطلاعاتی، امنیتی و پلیسی، مدل امنیت مطلوب حکومت به جامعه تحمیل می‌شود و همه باید تابع آن باشند و هرگونه تخطی، مجازات خاص خود را در پی خواهد داشت. البته این مسأله در اسلام تحت عنوان «حد» دیده شده، اما تفاوت در این است که در اسلام حتی‌المقدور افراد به پذیرش قلبی دعوت می‌شوند و معدود افرادی که مخلاً جامعه می‌شوند، بر آنها حد جاری خواهد شد، اما امنیت سکولار، پشتوانه‌ای برای اغنای جامعه ندارد و عمدتاً از طریق ایجاد ترس، وحشت و نظریه‌های توطئه<sup>۱</sup> جامعه را توجیه می‌کند.

### شش: درونی

از نتایج اختیاری بودن امنیت در اسلام این است که درونی نیز خواهد بود. بر خلاف امنیت سکولار که توسط مهار فیزیکی و بیرونی است<sup>۲</sup> و افراد جامعه با برخورد سخت کنترل می‌شوند؛ در امنیت توحیدی، امنیت هر فرد به تبع ایمان قلبی وی است و موجب می‌شود که هر فرد کنترل‌گر و مهارکننده‌ی نفس خود باشد. به طریق مذکور در سطح کلان، امنیت هر

۱- مکتب کپنهاک

جامعه به تبع ایمان آن جامعه به خداوند است و این مسأله‌ای است که کاملاً درون افراد جای دارد؛ بنابراین، حتی در سطح ملی نیز امنیت جامعه‌ی اسلامی، درونی خواهد بود.

#### هفت: مبتنی بر اصالت قدرت نرم

از آنجا که همواره سنت الهی بر آن بوده که برای پذیرش ایمان، اختیار افراد تعیین‌کننده باشد و اجبار در ایمان هیچ نقشی ندارد؛ بدین ترتیب، «دعوت» و «ارشاد» موضوعیت می‌یابد. بر اساس آیه‌ی شریفه «لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ»<sup>۱</sup> حتی اکراه در پذیرش دین جای ندارد، اما قطعاً برای افراد راه ارشاد و نور از اغوا و ظلمت مشخص شده است. از این رو، هر کس با اطلاع کامل از عواقب انتخابش، از اختیار در پذیرش یا عدم پذیرش دین استفاده می‌کند.

این مسأله کاملاً بیانگر اصالت قدرت نرم در اسلام به‌عنوان بستر دعوت به ایمان است. به تبع چون امنیت از ایمان است؛ بنابراین، بستر امنیت توحیدی نیز قدرت نرم است. (نک: اسلامی و درجانی، ۱۳۸۸: ۴۷)

این در حالی است که بخش اصلی امنیت سکولار بر قدرت سخت و برخورد قاطعانه استوار است. وجود سازمان‌های پیچیده‌ی اطلاعاتی در کشورهای لیبرال نظیر آمریکا، انگلیس، کانادا، استرالیا، نیوزلند، آلمان و ... دلیلی بر این مدعاست که سیستم امنیت ملی کشورهای سکولار بر قدرت سخت متکی است نه قدرت نرم. (نک: کاظمی، ۱۳۶۹: ۱۲۴-۱۲۳)

#### هشت: عینی

بر اساس نظریات امنیت سکولار، این نوع از امنیت ذهنی است و اساساً «احساس امنیت» در افراد ایجاد می‌شود. پس ممکن است در موقعیتی یکسان، کسی دارای احساس امنیت باشد و دیگری دچار احساس ناآمنی گردد. حال آن‌که مفهوم امنیت در اسلام کاملاً عینی و مشهود

است و آثار آن در جامعه قابل بررسی است و شرایط یکسان برای افراد، ضریبی تقریباً یکسان از امنیت در بر خواهد داشت.

شاید تا پیش از وقوع انقلاب اسلامی، تأیید این موضوع سخت می‌نمود، اما در حال حاضر که تمامی کشورهای منطقه‌ی جنوب غرب آسیا به‌خصوص سوریه، عراق، فلسطین و افغانستان درگیر بحران‌های امنیتی هستند، جمهوری اسلامی دارای یکی از بالاترین ضرایب امنیتی در کشورهای جهان است که این ویژگی اثبات می‌شود و شایان ذکر است که تفاوت اصلی جامعه‌ی اسلامی ایران با دیگر جوامع کشورهای منطقه در نوع و سطح ایمان امامان<sup>۱</sup> در رأس جامعه و ایمان مردم در بستر جامعه است.

جدول شماره‌ی ۱- ویژگی‌های امنیت توحیدی در یک نگاه:

ردیف	ویژگی	توضیح
۱	مطلق	امنیت توحیدی دارای بالاترین سطح حفاظت است و به نسبت تهدیدات سنجیده نمی‌شود.
۲	نفوذ ناپذیر	به فرد یا جامعه دارای امنیت توحیدی امکان نفوذ وجود ندارد.
۳	اصیل	به صرف ایمان قلبی به خداوند، امنیت در تمامی حوره‌ها اعم از اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و ... برقرار می‌شود.
۴	معنوی (اعتقادی)	امنیت توحیدی برخاسته و در ادامه‌ی ایمان قلبی به الله است.
۵	اختیاری	امنیت توحیدی در جامعه به اختیار افراد ایجاد می‌گردد؛ چرا که ایمان مقوله‌ای اختیاری است و اجبار به آن راه ندارد.
۶	درونی	امنیت توحیدی مسأله‌ای درون فردی و به تبع درون جامعه‌ای است، زیرا ایمان حقیقتی درونی است.
۷	مبتنی بر اصالت قدرت نرم	از آنجا که پذیرش ایمان قلبی به خدا از سوی افراد، به‌واسطه‌ی دعوت و ارشاد صورت می‌پذیرد که مظهر قدرت نرم است، پس امنیت

۱- امام خمینی (ره) و امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

توحیدی نیز بر اصالت قدرت نرم استوار است.		
آثار وجود امنیت توحیدی در جامعه کاملاً محسوس و ملموس است و به تعاریف ذهنی و احساسات باز نمی‌گردد. جامعه‌ی امن‌شده به این نوع از امنیت، در بُعد اجتماعی برای همه دارای امنیت است.	عینی	۸

#### تطبیق متن سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ با ویژگی‌های امنیت توحیدی

##### الف) متن سند چشم‌انداز ۲۰ ساله‌ی جمهوری اسلامی ایران (در افق ۱۴۰۴ ه.ش)

با اتکال به قدرت لایزال الهی و در پرتو ایمان و عزم ملی و کوشش برنامه‌ریزی شده و مدیرانه‌ی جمعی و در مسیر تحقق آرمان‌ها و اصول قانون اساسی، در چشم‌انداز بیست ساله، ایران کشوری است توسعه یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه با هویت اسلامی و انقلابی، الهام‌بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و مؤثر در روابط بین‌الملل؛ یعنی جامعه‌ی ایرانی در افق این چشم‌انداز چنین ویژگی‌هایی خواهد داشت:

- توسعه یافته، متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی خود، متکی بر اصول اخلاقی و ارزش‌های اسلامی، ملی و انقلابی، با تأکید بر مردم‌سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادی‌های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها و بهره‌مندی از امنیت اجتماعی و قضایی؛
- برخوردار از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فناوری، متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه‌ی اجتماعی در تولید ملی؛
- امن، مستقل و مقتدر با سامان دفاعی مبتنی بر بازدارندگی همه‌جانبه و پیوستگی مردم و حکومت؛
- برخوردار از سلامت، رفاه، امنیت غذایی، تأمین اجتماعی، فرصت‌های برابر، توزیع مناسب درآمد، نهاد مستحکم خانواده، به دور از فقر، تبعیض و بهره‌مند از محیط زیست مطلوب؛

- فعال، مسئولیت‌پذیر، ایثارگر، مؤمن، رضایت‌مند، برخوردار از وجدان کاری، انضباط، روحیه‌ی تعاون و سازگاری اجتماعی، متعهد به انقلاب و نظام اسلامی و شکوفایی ایران و مفتخر به ایرانی بودن؛
- دست‌یافته به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه‌ی آسیای جنوب غربی (شامل آسیای میانه، قفقاز، خاورمیانه و کشورهای همسایه) با تأکید بر جنبش نرم‌افزاری و تولید علم، رشد پرشتاب و مستمر اقتصادی، ارتقای نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل؛
- الهام‌بخش، فعال و مؤثر در جهان اسلام با تحکیم الگوی مردم‌سالاری دینی، توسعه‌ی کارآمد، جامعه‌ی اخلاقی، نواندیشی و پویایی فکری و اجتماعی، تأثیرگذار بر همگرایی اسلامی و منطقه‌ای بر اساس تعالیم اسلامی و اندیشه‌های امام خمینی (ره)؛
- دارای تعامل سازنده و مؤثر با جهان بر اساس اصول عزت، حکمت و مصلحت.

ب) مؤلفه‌های امنیت توحیدی در سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ ه.ش

### سطح راهبردی

در سطح راهبردی امنیت توحیدی، ملزومات بی‌بدیلی مطرح است که اساس این مکتب امنیتی بر آنها استوار گشته و هرگونه نقضی در مؤلفه‌های سطح راهبردی حتی منجر به از میان رفتن امنیت توحیدی خواهد شد.

شایان ذکر است همواره در امنیت توحیدی، این مؤلفه‌های معنوی در سطح راهبردی هستند که باعث افزایش ضریب امنیت می‌شوند:

### با اتکال به قدرت لایزال الهی

در هر حکومت، صرف‌نظر از نوع ایدئولوژی حاکم بر آن، منشأ و منبع به‌خصوصی از قدرت وجود دارد که تکیه‌ی تمامیت آن حکومت بر آن است.

قطعاً اگر بر اساس جهان‌بینی الهی و توحیدی، حکومتی شکل بگیرد، منشأ قدرت در آن حکومت از آن خداست، کما این‌که در حکومت‌های الهی پیشین نظیر حکومت سلیمان نبی<sup>(ع)</sup>، یوسف نبی<sup>(ع)</sup>، حضرت رسول اکرم<sup>(ص)</sup> و امام علی<sup>(ع)</sup> چنین بوده و در حکومت جهانی حضرت مهدی<sup>(عج)</sup> نیز این چنین خواهد بود. اکمل جهان‌بینی توحیدی که در اسلام وجود دارد، نه تنها از این اصل تبعیت می‌کند، بلکه آیات بسیاری در کلام‌الله مجید بیان گردیده که می‌توانند به صورت کاربردی مورد استناد قرار گیرند.

آیه‌ی شریفه‌ی «به‌راستی آنان که گفتند پروردگار ما الله است و در پای این گفته خود استقامت ورزیدند، نه ترسی دارند و نه اندوهگین می‌شوند»<sup>۱</sup>، به‌عنوان یک شاخص بلا تغییر در این زمینه، مسأله‌ی امنیت را در تکیه و استقامت در راه الله می‌داند و اگر جامعه‌ای به قدرت الهی تکیه نماید و در راه دین او استقامت ورزد، وعده‌ی حق خداوند بر آن است که امنیت آن جامعه را تأمین و تضمین نماید؛ چرا که «حزن» در سطح جامعه به نوعی مشابه مبحث افسردگی ملی است و یکی از تهدیدات اساسی هر جامعه است و از آن مهم‌تر، احساس ترس ملی است که اگر در جامعه‌ای حاکم شود، نه تنها راه تعالی و پیشرفت را مخدوش می‌سازد، بلکه داشته‌ها را نیز از آنها می‌گیرد و حتی ممکن است بقای جامعه را با خطر مواجه سازد.

پر واضح است پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی که تمامیت استکبار و کفر جهانی تحت لوای پرچم شیطانی آمریکا، در مقابل این انقلاب قد علم نمود و هر تلاشی انجام داد تا موفق به براندازی انقلاب و جمهوری اسلامی شود؛ این انقلاب فراز و نشیب‌های بسیاری را طی نموده و در برهه‌های مختلف زمانی به‌دست سلیقه‌های سیاسی مختلفی اداره شده است، اما آنچه که به‌عنوان یک درس و یک اصل اثبات شده این است که هرگاه در برابر استکبار نرمش نشان داده شده و در مواضع سیاسی کشور نسبت به مواضع انقلابی اندکی تغییر پدید آمد، دشمن تلاش نموده تا سایه‌ی رعب و وحشت قدرت خود را بر سر این کشور قرار دهد و مانع از پیشرفت آن شود، اما هرگاه با اتکال به قدرت لایزال الهی مسیر ترقی در پیش

۱- إِنَّ الدِّينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ - احقاف: ۱۳.

گرفته شده است، هیمنه‌ی استکبار شکسته شده و در مسیر ترقی دستاوردهای بی‌نظیر معنوی و مادی چون انرژی هسته‌ای، قدرت دفاع موشکی، فناوری نانو، پیشرفت‌های شگرف سلول‌های بنیادی، پیوستن به جرگه‌ی کشورهای فضایی و ده‌ها افتخار ارزشمند دیگر به دست آمده، بی‌آن‌که دشمن بتواند راه را سد کند.

پس این مهم‌ترین اصل است که در جمهوری اسلامی ایران، منبع و منشأ قدرت، خداوند است و تکیه به اوست که راه را هموار می‌سازد و موجب امنیت، بقا و حیات نظام می‌گردد.

### در پرتو ایمان (جامعه مؤمن)

جامعه‌ی اسلامی ایران در سال ۱۴۰۴ در پرتوی ایمان به خدای متعال خواهد بود، کما این‌که این راه از ابتدای شروع نهضت در سال ۱۳۴۲ به امامت حضرت روح‌الله خمینی<sup>(ره)</sup> بر همین مبنا بوده است.

آیه‌ی شریفه‌ی «اگر مردم آن دهکده‌ها ایمان آورده بودند و پرهیزگاری کرده بودند، برکت‌های آسمان را به آنها می‌گشودیم، ولی تکذیب کردند و ما نیز آنها را به اعمالی که می‌کردند، مؤاخذه کردیم»؛<sup>۱</sup> از رئوس «امنیت و ضد امنیت توحیدی» در قرآن کریم است و به‌وضوح بیان داشته است؛ جامعه‌ای که در پرتوی ایمان به خداوند متعال حرکت نماید مشمول برکات و نعمات آسمانی و الهی می‌گردد که به‌فرموده‌ی رسول اکرم<sup>(ص)</sup> از اهم نعمات آسمانی، امنیت است<sup>۲</sup> و اگر از این راه خروج کند، عذاب الهی است که تقدیرشان خواهد شد و این از مصادیق ضد امنیت توحیدی است.

عصر امروز، عصر اثبات آیه‌ی فوق است. دو تفکر مادی شاخص و فراگیر عصر معاصر که جهان را در خود هضم نمود، مارکسیسم و لیبرالیسم است. شاید امروز با مطالعه‌ی تاریخ و

۱- وَ لَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ ءَامَنُوا وَ اتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ وَ لَكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ - اعراف: ۹۶.

۲- نِعْمَتَانِ مَجْهُولَتَانِ الْأَمْنُ وَ الْعَافِيَةُ - بحار الأنوار، ج ۷۸: ص ۱۷۰.



بدون درک مستقیم آن برهه‌ی زمانی بتوان قبول نمود که قدرت بلوک شرق<sup>۱</sup> با وجود کلیه‌ی فناوری‌ها و جنگ‌افزارهای مدرن، از بین رفته و به تاریخ پیوسته است، اما ارسال این پیام به «گورباچف» از سوی امام راحل<sup>(ره)</sup> مبنی بر سقوط زود هنگام شوروی امری ساده نبود.<sup>۲</sup> این قاطعیت تنها در کلام زعیمی وجود داشت که اتکا به قرآن و انگاره‌های حق آن داشت.

امروز که رهبر معظم انقلاب نیز می‌فرماید: «این سیاست‌های مسلط مادی مستکبرانه که ملت‌ها را به بند کشیدند، اینها به تدریج مضمحل خواهد شد، آب خواهد شد، نابود خواهد شد؛ این آینده‌ی دنیاست. کانون اصلی هم اینجا است، جوشش اولی هم از اینجا شروع شده است و این ملت ایستاده است.»<sup>۳</sup> در حالی که کنترل جهان علی‌الظاهر در دست همین قدرت‌های استکباری است، حاکی از ایمان راسخی است که در رأس هدایت جمهوری اسلامی و پیش‌برد انقلاب دارد.

البته این امر تنها مختص به امامان انقلاب اسلامی نیست، بلکه نگاهی گذرا به تاریخ انقلاب، ریشه‌های ایمان در مردم را نیز هویدا می‌کند. از قیام‌های خونین پیش از پیروزی انقلاب اسلامی، تا ایستادگی در برابر تمام قوای نظامی جهان طی هشت سال دفاع مقدس و در نهایت، کسب پیروزی به نصرت الهی، سپس گذر از خطرهای دیگر تا خلق حماسه‌هایی چون «۹ دی» نشان از ایمان و بصیرت امت اسلامی ایران دارد.

این وعده‌ی الهی است که فرموده: «ای اهل ایمان! اگر خدا را یاری کنید، خداوند نیز شما را یاری خواهد کرد و قدم‌های‌تان را ثابت خواهد نمود.»<sup>۴</sup>

پس هم‌چنان و همواره، ایمان به‌عنوان اصلی در نظام اسلامی پا برجاست و اساس امنیت انقلاب و جمهوری اسلامی را شکل می‌دهد.

۱- اتحاد جماهیر شوروی.

۲- پیام به آقای میخائیل گورباچف (دعوت به اسلام و پیش‌بینی شکست کمونیسم) - صحیفه‌ی امام - جلد ۲۱ - صفحه‌ی ۲۲۰.

۳- بیانات در دیدار مردم آذربایجان - ۱۳۹۰/۱۱/۲۶.

۴- یا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَ يَثْبُتْ أَقْدَامَكُمْ - محمد: ۴۷.

### متکی بر اصول اخلاقی و ارزش‌های اسلامی

دین مترقی و مبین اسلام و قرآن مجید، اصول بسیاری را در راستای حفظ امنیت جامعه از طریق پای‌بندی به شعائر و ارزش‌های اسلامی بیان نموده است.

آیه‌ی شریفه‌ی ۳۰ سوره‌ی حج در این خصوص می‌فرماید: «چنین است و هر کس شعائر الهی را بزرگ به‌شمارد، آن برایش در نزد پروردگارش بهترین است.»<sup>۱</sup> از این‌رو، هر جامعه‌ای که پای‌بند به شعائر و ارزش‌های الهی باشد و حدود الهی را حفظ نماید، از سوی پروردگار برایش بهترین منظور خواهد شد.

هم‌چنین آیه‌ی ۳۲ این سوره فرموده: «این‌گونه است که هر کس شعائر الهی را بزرگ شمارد، نشانی از تقوای دل‌هاست»<sup>۲</sup> و از سوی دیگر، جامعه‌ی متقی و جامعه‌ی ایمانی، بر اساس آیاتی که پیش از این آمد، مورد امن الهی است و امنیت به آن جامعه عطا می‌گردد. بنابراین، اصل پای‌بندی به شعائر الهی از مصادیق و مؤلفه‌های امنیت اسلام است و اساساً، ایمان بدون عمل به شعائر و ارزش‌های الهی غیرممکن است. هم‌چنان که قرآن مجید بارها از ایمان و عمل صالح به‌صورت لازم و ملزوم یاد کرده و می‌فرماید: «کسانی که ایمان آورده و عمل صالح انجام دادند...»<sup>۳</sup> که این بیانگر ضرورت عمل به حدود الهی در ایمان است.

در طرف مقابل، عدم پای‌بندی به ارزش‌های الهی و تخلف از شعائرالله، به‌عنوان مؤلفه‌ی ضدامنیت در جامعه، بارها قرآن مجید ذکر شده است. از جمله در آیه‌ی ۱۶۰ و ۱۶۱ سوره‌ی نساء که به عقوبت یهود به‌دلیل تخطی از حدود الهی اشاره نموده و می‌فرماید: «به‌خاطر ظلمی که یهود کردند و مردم بسیاری را از راه خدا باز داشتند، قسمتی از چیزهای پاک را که بر آنها حلال بود، حرام کردیم.»<sup>(۱۶۰)</sup> و نیز به خاطر ربا گرفتن در حالی که از آن نهی شده بودند و

۱- ذَلِكَ وَمَنْ يُعْظِمْ حُرْمَتَ اللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ.

۲- ذَلِكَ وَمَنْ يُعْظِمْ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ

۳- الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

هم‌چنین از این جهت که ثروت مردم را از طریق باطل می‌خورند و ما برای کافران آنها عذابی در دناک آماده ساخته‌ایم»<sup>(۱۶۱)</sup>

هم‌چنین در آیات ۱۶۷ و ۱۶۸ این سوره می‌فرماید: «آنان که کافر شدند و مردم را از راه خدا باز داشتند، در گمراهی بسیار دور افتاده‌اند.»<sup>(۱۶۷)</sup> آنان که کافر شدند و ظلم کردند هیچ‌گاه خدا آنها را نمی‌بخشد و به راهی هدایت‌شان نخواهد نمود.»<sup>(۱۶۸)</sup>

بدین ترتیب، عاملان به حدود و شعائر و ارزش‌های الهی و اسلامی توسط خداوند متعال حفظ گردیده و امنیت می‌یابند و اگر جامعه‌ای از ارزش‌ها عدول کنند و دیگران را نیز از این مسیر باز دارند، قطعاً بر آن جامعه از سوی خدا امنیتی نخواهد بود.

به‌طور خلاصه در سطح راهبردی امنیت توحیدی منطبق با مؤلفه‌های امنیت توحیدی در سند چشم‌انداز بیست‌ساله‌ی جمهوری اسلامی ایران، در قدم نخست باور خداوند و تکیه به قدرت لایزال او، سپس ایمان به خدا و نهایتاً پای‌بندی به ارزش‌های الهی و دینی دیده شده که انشالله با فزونی این سه مؤلفه‌ی کلیدی، ضریب امنیت جمهوری اسلامی نیز فزونی خواهد یافت و اگر این مهم محقق گردد، جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ ه.ش بیش از پیش کشوری با امنیت مطلق، عینی، نفوذناپذیر در برابر تهدیدات دشمنان، امن در تمامی حوزه‌ها، استوار بر اصالت قدرت نرم توحیدی، دارای امتی خود کنترل، درون باور و با اعتقادات و معنویات توحیدی خواهد بود.

۱- فَيُظْلَمُ مَنْ أَلْدَيْنَ هَادُوا حَرَمْنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٍ أَحَلَّتْ لَهُمْ وَ بَصَدَّاهُمْ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ كَثِيرًا (آیه‌ی ۱۶۰). وَ أَخَذَهُمُ الرِّبَا وَ قَدْ نَهَوْا عَنْهُ وَ أَكَلَهُمْ أَمْوَالُ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَ أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا (آیه‌ی ۱۶۱).  
 ۲- إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَ صَدَّوْا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا ضَلَالًا بَعِيدًا (آیه‌ی ۱۶۷). إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَ ظَلَمُوا لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيَغْفِرْ لَهُمْ وَ لَا لِيَهْدِيَهُمْ طَرِيقًا (آیه‌ی ۱۶۸).



### سطح تاکتیکی

پس از تحقق مؤلفه‌های امنیت توحیدی در سطح راهبردی، بر اساس زمینه و بستری که ایجاد گردیده، سطح اقدام تاکتیکی مطرح می‌شود که در امتداد مؤلفه‌های راهبردی آمده و ظهور و بروز مادی نیز دارد.

### مستقل

نخستین تأکید سند چشم‌انداز بیست ساله‌ی جمهوری اسلامی در حوزه‌ی تاکتیکی امنیت توحیدی بر استقلال است و از قید «مستقل» استفاده نموده است.

در خصوص اهمیت استقلال جامعه‌ی اسلامی، قرآن کریم فرموده است: «اگر کفار بر شما تسلط یابند، باز همان دشمن دیرینند، هر چه بتوانند به دست و زبان بر دشمنی شما می‌کشند و چقدر دوست دارند اگر شما کافر شوید»<sup>۱</sup>

آنچه که از ابتدا موجب ایجاد بستر مادی تشکیل حکومت اسلامی می‌گردد، استقلال‌طلبی امت اسلامی است. همواره رکن ثابت شعار انقلاب اسلامی مفهوم استقلال بوده است. این‌که نظام اسلامی تشکیل شود تا امت بتواند بر سرنوشت خود با توجه به اراده‌ی الهی تصمیم گیرد، عنصری است که در صورت فقدان آن هیچ حکومت توحیدی دوام نخواهد آورد.

در فروع دین، دو عنصر «ولایت جستن به الله و خلیفه الله» و «برائت جستن نسبت به طواغیت و کفار» به روشنی مسأله‌ی استقلال را پوشش داده است.

۱- إِنْ يَتَّقُواكُمْ يَكُونُوا لَكُمْ أَعْدَاءً وَيَسْطُورُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ وَأَسْتَبْتَهُم بِالسُّوءِ وَدُونَهُمْ تَكْفُرُونَ - سوره‌ی ممتحنه، آیه‌ی ۲.

آنچه که در تمامی انقلاب‌های منطقه و جریان بیداری اسلامی سال‌های اخیر به چشم می‌خورد، تلاش مردم کشورهای اسلامی در حذف دیکتاتورهای دست‌نشانده‌ی استکبار و تشکیل حکومتی مستقل و برآمده از مردم است. بنابراین، بن‌مایه‌ی هر حرکت انقلابی در سطح جامعه نیازمند استقلال است و پس از پیروزی نیز بقای آن وابسته و در گرو حفظ استقلال است و پیشرفت آن، نیازمند پیشرفت حدود و ثغور استقلال انقلاب است.

از این‌رو، جمهوری اسلامی ایران برای تبدیل شدن به کشور «الهام‌بخش»<sup>۱</sup> در سال ۱۴۰۴، نیازمند این است که در حوزه‌ی امنیت، استقلال خود را توسعه دهد تا به‌عنوان الگویی شایسته مورد پیروی دیگر جریان‌ات انقلابی عدالت‌خواه منطقه و جهان قرار گیرد.

#### مقتدر

واژه‌ی اقتدار در عربی که از ریشه‌ی قدر به‌دست آمده است، در زبان فارسی به «توانایی»<sup>۲</sup> معنا شده است.

بر اساس تعریفی که در معانی مفردات قرآنی آمده است، واژه‌ی قدر به «داشتن توانایی در اختیار انجام یا ترک فعل در حوزه‌ی مادی و معنوی»<sup>۳</sup> معنا شده است.

در تبدیل این معنا به حوزه‌ی حکومتی یک کشور، می‌توان گفت اقتدار به معنای توانایی تصمیم‌گیری یک ملت برای سرنوشت خویش بدون دخالت اغیار است و ارتباط اقتدار با امنیت یک جامعه، ارتباطی مستقیم و تنگاتنگ است. بیگانگان به نسبت داشتن اقتدار در یک جامعه، کم‌تر موفق به اعمال نظرات‌شان در آن جامعه خواهند شد. هم‌چنین این مؤلفه ارتباط مستقیم و نزدیکی با استقلال جامعه دارد. به‌طوری که با افزایش ضریب اقتدار جامعه، استقلال آن نیز فزونی خواهد یافت.

۱- سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ ه. ش جمهوری اسلامی ایران

۲- فرهنگ فارسی معین

۳- التحقیق - جلد ۹: صفحه ۲۲۷: أن الأصل الواحد فی المادّة: هو القوّة فی اختیار إبتاء الفعل و ترکه، بمعنی أنّه قوّة إن شاء فعل بها و إن لم یشأ لم یفعل، مادّیة أو معنویة

در جامعه‌ی اسلامی، قدر جامعه به دست خداوند رقم خواهد خورد و امت در تلاش است تا در راستای اراده‌ی الهی بر تقدیر خویش حاکم باشد و بتواند آزادانه مسیر تعالی معنوی و مادی را طی نماید.

در نگاه قرآن مجید نیز این حقیقت بیان شده که خداوند قدیر و رقم‌زننده‌ی تقدیر است و عزت و ذلت به دست اوست، آنجا که می‌فرماید: «بگو: ای پروردگاری که صاحب حکومتی، هر که را خواهی حکومت بخشی و از هر که خواهی ستانی و هر که را خواهی عزیز می‌کنی و هر که را خواهی ذلیل می‌نمایی؛ خیر در دست توست، زیرا تو بر هر چیز توانایی»<sup>۱</sup> این آیه‌ی شریفه بیانگر رابطه‌ی الهی میان عزت و ذلت یک حکومت و تقدیری است که از سوی خداوند بر آن مترتب شده است و البته شایان ذکر است این خواست الهی با خواست مردم گره خورده و اگر مردمی قیام کند برای خداوند، به جامعه‌اش عزت داده می‌شود؛ و زمانی که اقتدار الهی بر جامعه قرار داده شود، امنیت آن رقم خواهد خورد.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی همواره در سیاست خارجی امامان انقلاب، این اقتدار چه در بیان و چه در عمل دیده شده که مبنای تقدیر جامعه به دست خداست و دشمنان هیچ قدرتی در این راستا نسبت به جمهوری اسلامی ندارند.

رهبر انقلاب در این خصوص می‌فرماید: «با اعمال اقتدار نظام جمهوری اسلامی، دشمن مأیوس می‌شود. با ضعف و سستی، هیچ دشمنی از تعرض دست بر نمی‌دارد. ضعف دولت‌های زیبون و توسری‌خور که به قدرت‌های جهانی میدان دادند، استکبار را بر آنها جری‌تر کرد. ضعف رژیم پلید گذشته در این کشور، استکبار را بر تمام امور این مردم مسلط کرد. اگر آن رژیم اندکی شرف ایرانی می‌داشت - نمی‌گویم اسلامی که از آن بی‌خبر بودند - تا این اندازه دشمن بر امور کشور مسلط نمی‌شد. باید بر کار خود قوی بود و اقتدار داشت... در نظام

۱- قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُدَلُّ مَنْ تَشَاءُ بِإِذْنِ اللَّهِ يُدِيرُ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ - آل عمران: ۲۶

جمهوری اسلامی، حضور عظیم مردم، اقتدار الهی را نشان می‌دهد و به میزان زیادی دشمن را مأیوس می‌کند...»<sup>۱</sup>

قید قرآنی برای جامعه‌ای که در راه خداوند جهاد می‌کند و بدین طریق تقدیر خویش را به خداوند می‌سپارد، «بنیان مرصوص»<sup>۲</sup> است و در سمت مقابل، اقتدار جامعه‌ای که تقدیر و سرپرستی خود را به غیر از الله سپرده‌اند، «به سستی خانه عنکبوت»<sup>۳</sup> می‌داند.

در نهایت، مؤلفه‌ی تاکتیکی اقتدار در امنیت توحیدی این‌گونه کاربرد دارد که اگر بر مبنای مؤلفه‌های راهبردی که پیش از این بیان شد، ساماندهی شود و بر اساس ایمان و تکیه به قدرت الهی، تقدیر جامعه به دست خدا سپرده شود و برای حفظ آن جهاد مستمر صورت پذیرد، به واسطه‌ی عزتی که از سوی خداوند متعال عنایت می‌شود، دست دشمن از جامعه و امور آن کوتاه خواهد شد و بخش دیگری از امنیت رقم خواهد خورد.

#### پیوستگی مردم و حکومت

در نظام اسلامی، مبنای حکومت بر امت استوار است و امت، مردم جامعه‌ای است که به تبعیت از ولی و امام صالح، در راه خدا قیام نموده و مسیر تعالی را می‌پیماید؛ در چنین جامعه‌ای بر اساس گفتار حضرت مولی‌الموحدین، علی (ع)<sup>۴</sup> «بزرگ‌ترین حق، حق رهبر بر مردم و حق مردم بر رهبر است؛ حق واجبی که خدای سبحان بر هر دو گروه لازم شمرد و آن را عامل پایداری پیوند ملت و رهبر و عزت دین قرار داد. پس رعیت اصلاح نمی‌شود، جز آن‌که زمامداران اصلاح گردند و زمامداران اصلاح نمی‌گردند، جز با درستکاری رعیت و آن‌گاه که مردم حق رهبری را ادا کنند و زمامدار حق مردم را بپردازد، حق در آن جامعه عزت یابد و

۱- بیانات در مراسم بیعت نیروهای دستگاه‌های اطلاعاتی، ۱۳۶۸/۳/۳۰.

۲- إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَانَتْهُمْ بُنْيَانٌ مَرَّصُونَ، صف: ۴.

۳- مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ اتَّخَذَتْ بَيْتًا وَإِنْ أَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبِيتُ الْعَنْكَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ، عنکبوت: ۴۱.

راه‌های دین‌پدیدار و نشانه‌های عدالت برقرار و سنت پیامبر(ص) پایدار گردد. پس روزگار اصلاح شود و مردم در تداوم حکومت امیدوار و دشمن در آرزوهایش مأیوس می‌گردد.<sup>۱</sup>

راهی که در کلام گهربار حضرت علی(ع) برای ثبات و حفظ حکومت اسلامی روشن گردیده و به صراحت کلام ایشان، موجب بقای حکومت و نوپیدی دشمنان می‌گردد که اصل امنیت در یک حکومت و جامعه است، از پیوستگی مردم و رهبری و رعایت حقوق متقابل آنان بر یکدیگر سرچشمه گرفته است.

اما در سمت مقابل، به‌عنوان اصل ضدامنیت جامعه، در صورتی که این پیوستگی و حقوق رعایت نگردد، به کلام ایشان «وحدت کلمه از بین می‌رود، نشانه‌های ستم آشکار و نیرنگ بازی در دین فراوان می‌گردد. راه گسترده سنت پیامبر(ص) متروک، هواپرستی فراوان، احکام دین تعطیل و بیماری‌های نفس فراوان شود. مردم از این‌که حق بزرگی فراموش می‌شود یا باطل خطرناکی در جامعه رواج می‌یابد، احساس نگرانی نمی‌کنند! پس در آن زمان نیکان خوار و بدان قدرتمند می‌شوند و کیفر الهی بر بندگان بزرگ و دردناک خواهد بود»<sup>۲</sup>

هم‌چنین مبحث «فتنه» به‌عنوان یکی از اصول پایه‌ای قرآن در حوزه‌ی «ضدامنیت» مطرح است و هرگاه در جامعه‌ی اسلامی فتنه به پا شود، امنیت جامعه به خطر می‌افتد.

حضرت علی(ع) در خصوص فتنه فرموده‌اند: «همانا آغاز پدید آمدن فتنه‌ها، هواپرستی و بدعت‌گذاری در کتاب الهی است و گروهی (با دو انحراف یادشده) بر گروه دیگر سلطه و ولایت می‌یابند که بر خلاف دین خداست»<sup>۳</sup>

پس از منظر امام متقیان هرگاه حق و باطل با هم ممزوج گردد، فتنه رخ خواهد داد؛ اما بالاترین سطح فتنه در جامعه‌ی اسلامی که از تدبیر در کلام فوق حاصل می‌شود، آنجاست که ولایت در جامعه به‌دست اهل باطل افتد، چرا که در زمان ولایت اهل حق، فتنه‌ها قابل رفع و

۱- نهج‌البلاغه: خطبه‌ی ۲۱۶.

۲- همان.

۳- نهج‌البلاغه، خطبه‌ی ۵۰.



دفع است، اما اگر باطل بر جامعه‌ای مسلط گردد، این بزرگ‌ترین فتنه برای جامعه‌ی اسلامی است از این جهت که خود گسترنده‌ی دیگر فتنه‌هاست.

آنچه که در ایام خرداد تا دی ۱۳۸۸ موسوم به فتنه رخ داد، به تعبیر «سوزان مالونی»<sup>۱</sup> متخصص «مطالعات ایران و سیاست اقتصادی خلیج فارس و منطقه‌ی خاورمیانه»<sup>۲</sup> در انستیتو بروکینگز حزب دموکرات آمریکا، سنگین‌ترین هجمه‌ای بود که می‌توان به یک کشور وارد نمود و در نمونه‌های پیشین موفق به براندازی دولت‌های مردمی گرجستان، اوکراین، قرقیزستان و صربستان و برسرکار آوردن مهره‌ی مدنظر آمریکا در این کشورها شده بود، اما این فتنه با ولایت حق حاکم بر کشور و امت بصیر، برای نخستین‌بار در تاریخ نه تنها به شکست انجامید، بلکه اثر آن را در دیگر کشورها مانند ونزوئلا که پس از فتنه‌ی ۸۸ با این راهبرد، از سوی آمریکا در آنها ایجاد اغتشاش شد، از بین برد و این تنها به دلیل یکپارچگی رهبری و امت اسلامی ایران در این ایام بود که اوج آن در حماسه‌ی بی‌نظیر ۹ دی ۸۸ رقم خورد.

دقیقاً منطبق بر فرمایش حضرت علی<sup>(ع)</sup> هر بار که مردم و حکومت در ایام‌الله ۲۲ بهمن، یکپارچگی و حمایت متقابل خود را نشان می‌دهند، دشمنان ناامید شده و تغییر راهبرد می‌دهند. البته اگر این حرکت عظیم سالیانه کمرنگ شود، قطعاً دشمن بر جامعه چیره خواهد شد و امنیت از بین خواهد رفت و در بدترین وضعیت به فرموده‌ی حضرت امیرمؤمنان<sup>(ع)</sup> «هر کس که به وقت یاری رهبرش در خواب باشد، زیر لگد دشمنش بیدار می‌شود»<sup>۳</sup> اینجاست که کلام تاریخی و ارزشمند بنیانگذار انقلاب اسلامی امام راحل<sup>(ره)</sup>، در حوزه‌ی امنیت جامعه شناخته می‌شود که فرمودند: «...من به همه‌ی ملت، به همه‌ی قوای انتظامی،

۱ - Suzanne Maloney

۲- وبسایت انستیتو بروکینگز: [www.brookings.edu/experts/maloney](http://www.brookings.edu/experts/maloney)

۳- غرالحکم، ص ۴۲۲.

اطمینان می‌دهم که امر دولت اسلامی، اگر با نظارت فقیه و ولایت فقیه باشد، آسویی بر این مملکت وارد نخواهد شد...»<sup>۱</sup>

از این رو، پیوستگی مردم و حکومت که در سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ جمهوری اسلامی بیان شده، از مؤلفه‌های بارز امنیت توحیدی در جامعه است و پیش از بیش باید بر آن تأکید و همت گمارده شود. البته نباید از این مهم غافل شد که این پیوستگی، به‌عنوان یک باور و اعتقاد قابلیت کاربرد دارد و از طریق حوزه‌ی قدرت نرم قابل بسط است. بدین ترتیب، باید اطمینان و قلب مردم در گرو حکومت باشد و مسئولان نیز به همین نسبت در تناسب با مردم قرار داشته باشند.

به‌طور خلاصه آنچه که به‌عنوان مؤلفه‌های امنیت توحیدی در سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ جمهوری اسلامی ایران بیان شده است، به‌صورت زیر قابل نمایش است:



و سه مؤلفه‌ی استقلال، اقتدار و پیوستگی مردم و حکومت که به‌طور مستمر از یکدیگر تأثیر گرفته و بر هم تأثیر می‌گذارند، موجب ایجاد‌نمایی مستحکم از نظام اسلامی در چشم

۱- صحیفه‌ی امام، جلد ۱۰، ص ۵۸.

دشمنان شده و به تعبیر حضرت علی (ع) «زبان دشمنان قطع می‌گردد»<sup>۱</sup> و امنیت ظاهری درون و بیرون نظام را تأمین می‌نماید.

### سطح تکنیکی

پس از تأمین ظواهر امنیت جامعه در سطح تاکتیکی، در این سطح به تأمین امنیت از طریق ایجاد سامانه‌ها و ابزارهای دفاعی در حوزه‌های مختلف سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و امنیت پرداخته می‌شود.

آنچه که به‌عنوان توان نظام در تأمین معیشت مردم در زمینه‌ی اقتصادی یا توان موشکی دفاع مرزی زمینی و دریایی در حوزه‌ی امنیت شناخته می‌شود، مصادیقی از حوزه‌ی امنیت تکنیکی در جامعه‌ی اسلامی است.

در سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ موارد متعددی مرتبط با امنیت تکنیکی مطرح شده که به شرح زیر

است:

«برخوردار از سلامت، رفاه، امنیت غذایی، تأمین اجتماعی، فرصت‌های برابر، توزیع مناسب درآمد، نهاد مستحکم خانواده، به دور از فقر، تبعیض و بهره‌مند از محیط زیست مطلوب»<sup>۲</sup>

البته به دلیل این‌که گرایش خاصی دارند و ابتدا باید مفهوم امنیت مشخص شده و آن‌گاه برای هر کدام از مؤلفه‌های فوق، بر اساس تعریف اولیه‌ی امنیت توحیدی، مفاهیم و تعاریفی تبیین گردد، به‌صورت مجزا در مقالات آتی بررسی خواهند شد، اما مؤلفه کلان امنیت تکنیکی در سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ عبارتست از:

۱- نهج البلاغه، خطبه‌ی ۵۰.

۲- سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ جمهوری اسلامی ایران.

## سامان دفاعی مبتنی بر بازدارندگی همه‌جانبه

آنچه که مسلم است، حفظ استقلال و اقتدار در جامعه‌ی اسلامی، به توان مقابله و مقابله با دشمنان نیز باز می‌گردد. هر چند به صراحت در قرآن کریم آورده شده، «در واقع شما آنها را نکشتید، بلکه خداوند آنها را کشت و در تیراندازی این تو نیستی که تیر می‌اندازی، بلکه خداست که تیر می‌اندازد و اوست که می‌خواهد اهل ایمان را با بلایی نیکو امتحان کند؛ زیرا که خداوند شنوا و داناست»<sup>۱</sup> و از این رو، توان دفاعی در همه‌ی حوزه‌ها از جمله نظامی را در راستای اراده‌ی الهی و معطوف به سطوح تاکتیکی و نهایتاً راهبردی امنیت می‌داند، اما در چشم دشمنی که تفکرش برخاسته از کفر و مادی‌گرایی است و خدا و امداد ماورائی را باور ندارد، طرح‌ها، سامانه‌ها و ابزارهای تکنیکی دفاعی جامعه‌ی اسلامی چشم‌گیر است و همواره تصورشان بر این بوده که هر چه در ظاهر می‌بینند، تمام ماهیت امنیتی و دفاعی جمهوری اسلامی است.

از این رو، تأثیر جهاد در راه خدا برای دستیابی به سامانه‌های دفاعی که به موجب آن به اذن الهی از جامعه‌ی اسلامی دفاع می‌شود و هم‌چنین بار روانی وجود این دست سامانه‌های دفاعی بر دشمنان را نباید کم شمرد.

در این راستا، دستور صریح قرآن کریم بر این است که «هر چه توانایی دارید، در برابر دشمنان از نیرو و قدرت و اسب‌های ورزیده برای جنگ با دشمن آماده سازید تا بدین وسیله دشمنان خدا و خود را بترسانید. دشمنان دیگری غیر از اینها نیز دارید که آنها را نمی‌شناسید، ولی خداوند می‌شناسد و آنچه در راه خدا اتفاق می‌کند، به شما پس داده خواهد شد، در حالی که به شما ظلمی نخواهد شد»<sup>۲</sup>

۱- فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ قَتَلَهُمْ وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَىٰ وَلِيُبْلِيَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بَلَاءً حَسَنًا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ - انفال: ۱۷.

۲- وَأَعِدُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهَبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَآخَرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ، انفال: ۶۰.

نکته‌ی شگرف و شایان ذکر، آیه‌ی شریفه‌ی فوق این است که هر هزینه‌ای اعم از مالی، جانی و زمان که در این راه صرف می‌شود، حکم انفاق می‌یابد و خداوند آن انفاق را از جامعه‌ی اسلامی پذیرفته و جبرانش خواهد نمود. از این‌رو، تأمین هزینه‌های دفاعی در جامعه‌ی اسلامی به مقدار موردنیاز نه تنها مصداق هزینه‌های سربار نیست، بلکه نیک، پسندیده و توصیه شده است. بر خلاف دشمنان خدا که هر آنچه در این راه هزینه می‌کنند، به سبب ماهیت کفرشان بیش‌تر دچار زیان و خسران می‌گردند و همواره در امنیت نسبی قرار دارند که به معنای بی‌فایده بودن تلاش آنها در برابر مؤمنان است.

هم‌چنین این وعده داده شده که اگر برای رضای الهی سامانه‌های دفاعی طرح‌ریزی، تولید و تجهیز شوند، به دلیل نیت الهی جامعه‌ی اسلامی، اراده‌ی خداوند بر آن خواهد بود که به‌وسیله‌ی سامانه‌ها، حتی دشمنان ناشناس نیز مغلوب گردند.

در راستای عمل به فریضه‌ی الهی جهاد و دفاع که از آیه‌ی شریفه، «جهاد بر شما واجب شد در حالی که آن را نمی‌خواستید و چه بسا چیزی را دوست ندارید، ولی بر شما خیر است و چه بسا چیزی را دوست دارید و برای شما شر است و خدا می‌داند و شما نمی‌دانید.»<sup>۱</sup> بر آمده، آنچه که روشن است، تقدیر خیر جامعه‌ی اسلامی در این تکلیف الهی است و آنجا که صورت پذیرد، بهترین از سوی خداوند برای امت اسلامی رقم خواهد خورد.

مصداق عینی فتح و ظفر الهی در جنگ ۸ روزه نوار غزه و رژیم غاصب رژیم صهیونیستی دیده شد که به‌وسیله‌ی راکت‌های فجر ۵ جمهوری اسلامی، جریان مقاومت فلسطین موفق شد یکی از پیچیده‌ترین و پیشرفته‌ترین سیستم‌های سپر دفاعی ضد موشک در جهان را ناکارآمد گرداند و راکت‌های فجر ۵، دقیقاً به مصداق حق آیه‌ی ۱۷ سوره‌ی انفال، توسط قدرت الهی هدایت شد و بیش از ۶۹ درصد آنها به شهرهای مختلف این کشور جعلی از جمله تلاویو برخورد نمود تا ابهت و هیمنه‌ی ارتش رژیم صهیونیستی در هم شکند، حال

۱- كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَ هُوَ كُرْهُ لَكُمْ وَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَعَسَىٰ أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَ هُوَ شَرٌّ لَّكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ، بقره: ۲۱۶.

آن‌که به لحاظ علوم مهندسی موشک، توان سپر دفاعی «گنبد آهنین» در سطح انجام تله‌ی موشکی است و قدرت نفوذ راکت از موشک کم‌تر است.

در مجموع، افزایش توان و ضریب امنیت توسط سامانه‌های دفاعی تنها به این عامل وابسته است که به‌واسطه‌ی ایمان و جهادی که پیش از آن در نیت جامعه‌ی دینی قرار داشته و دارد، خداوند به سامانه‌های دفاعی مادی نیز برکت داده، دشمن را توسط آنها نابود می‌کند و نهایتاً خیر و فتح را به جامعه عطا می‌کند.

### نتیجه‌گیری و راهکارها

رسول جلیل‌القدر اسلام حضرت محمد (ص) می‌فرمایند: «دو نعمت است که مجهول است، سلامتی و امنیت»<sup>۱</sup> این حدیث راهبردی بیانگر درهم‌تنیدگی و هم‌جنس بودن سلامت و امنیت از منظر اسلام است. به این مضمون که سلامتی در امنیت و امنیت در سلامتی است. در حوزه‌ی جامعه‌سازی، جامعه‌ای امن است که دارای سلامت باشد و جامعه‌ای سالم است که از امنیت برخوردار است. هم‌چنین از آنجا که بیان گردید در اسلام، امنیت تنها به ایمان باز می‌گردد؛ بدین ترتیب، امنیت جامعه با ایمان جامعه ارتباط مستقیم دارد، پس محرز است که سلامت اخلاقی، اعتقادی، دینی و به‌ویژه سلامت در معرفت و جهان‌شناسی توحیدی یک جامعه، مقدمه‌ی وجود امنیت توحیدی در آن جامعه است.

از سوی دیگر، بر اساس سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ ه.ش جمهوری اسلامی، به‌طور کل ایران در افق مذکور کشوری امن خواهد بود. پس باید برای تحقق این مهم در افق بیست ساله، تدبیر شود و قوای مسئول ذیل همگونی و هماهنگی، به سمت تعالی ایران بر اساس امنیت مطرح‌شده در سند چشم‌انداز گام بردارند. این افق محقق نخواهد شد، مگر از طریق ارتقای سطح ایمان جامعه و امت اسلامی.

۱- اَلتَّعَمَّتَانِ، مَجْهُولَتَانِ اَلصَّحَّةُ وَ اَلْأَمَانُ، بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۱۷۰، حکمت ۱.

در این راستا، همان‌طور که پیش از این اثبات گردید، به دلیل این‌که ایمان ماهیتاً قلبی و مبتنی بر قدرت نرم است، پس ارتقای آن نیز از طریق ایجاد فضای فرهنگی و علمی ویژه‌ی خود میسر خواهد شد. بدین ترتیب، دستگاه‌ها و شوراهای بسیاری به‌طور مستقیم و غیرمستقیم با موضوع تعالی ایمان و امنیت مرتبط خواهند شد، اما در رأس آنها رسانه‌ی ملی به‌عنوان نهاد تربیت‌کننده‌ی جامعه در فرم تربیت عمومی و وزارت‌های آموزش و پرورش و آموزش عالی به‌عنوان متولیان تربیت‌کننده‌ی جامعه در فرم تربیت رسمی قرار دارد؛ چرا که هر کودک از زمان فهم زبان و تصاویر که به مثابه شروع دوره‌ی تربیتی وی است، با برنامه‌های رسانه‌ی ملی ارتباط نزدیک برقرار می‌کند و از بدو ورود به سیستم تعلیم و تربیت رسمی کشور به‌صورت همزمان از گزاره‌های دریافتی از هر دو مجرای کشوری، تأثیر عمیق می‌پذیرد و نهایتاً به آنچه معتقد و ملزم می‌گردد که در مجموع، گذر از دوران کودکی، نوجوانی و جوانی از سیستم‌های تربیتی و آموزشی عمومی و رسمی کشور دریافت کرده است.

از این جهت تولید، تبیین و تدوین محتوای فرهنگی و علمی روشمند که منطبق با گزاره‌های اصیل اسلامی و قرآنی است و با فهم انسان در سنین مختلف زندگی‌اش سازگار شده، به‌عنوان ضرورت اصلی تحقق امنیت در افق ۱۴۰۴ ه.ش و پس از آن به‌شمار می‌آید؛ چرا که از نسل مؤمن، جامعه‌ی مؤمن ایجاد می‌گردد و از جامعه‌ی مؤمن، امنیت جامعه در شقوق مختلف به‌دست می‌آید.

## منابع

## فارسی

- ۱- قرآن کریم.
- ۲- طباطبایی، سیدمحمد حسین (۱۳۷۴)؛ تفسیر المیزان فارسی، مترجم محمدباقر موسوی، قم، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم.
- ۳- ارفع، کاظم (۱۳۸۱)؛ ترجمه قرآن به فارسی، تهران، مؤسسه تحقیقاتی و انتشاراتی فیض کاشانی.
- ۴- مصطفوی، حسن (۱۳۸۸)؛ التحقيق فی کلمات القرآن الکریم، تهران، مرکز نشر آثار العلامة المصطفوی.
- ۵- نرم‌افزار قرآنی جامع التفاسیر، قم، مؤسسه نور و انتشارات انقلاب اسلامی.
- ۶- آیت‌الله خامنه‌ای (۱۳۹۳)؛ حدیث ولایت (مجموعه سخنرانی‌های رهبر معظم انقلاب اسلامی)، قم، مؤسسه نور و انتشارات انقلاب اسلامی.
- ۷- امام خمینی (ره) (۱۳۸۷)؛ صحیفه امام خمینی (ره)، تهران، مرکز تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره).
- ۸- حضرت امیرالمؤمنین علی (ع) (۱۳۷۹)؛ نهج‌البلاغه، مترجم محمد دشتی، قم، مشهور.
- ۹- محمدی ری‌شهری، محمد (۱۳۸۹)؛ فرهنگ‌نامه امنیت ملی، قم، دارالحدیث.
- ۱۰- حضرت امیرالمؤمنین علی (ع) (۱۳۸۷)؛ غررالحکم و دررالکلم، قم، مؤسسه فرهنگی و اطلاع‌رسانی تبیان.
- ۱۱- مجلسی، محمدباقر بن محمدتقی (۱۳۶۳)؛ بحار الانوار، مترجم ابو الحسن موسوی همدانی، تهران، کتابخانه مسجد ولی عصر.
- ۱۲- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی بودجه (۱۳۸۲)؛ سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ ه.ش، تهران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی بودجه.
- ۱۳- امام خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۲)؛ الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت (برگرفته از بیانات حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله العالی)، انتشارات انقلاب اسلامی.
- ۱۴- رضانیا، حمید و مجتبی اعتمادی‌نیا (۱۳۹۲)؛ «علوم انسانی بومی - اسلامی: تأملاتی در باب مفاهیم و بایسته‌ها»، پژوهش‌نامه علوم انسانی اسلامی، سال اول، بهار و تابستان، شماره‌ی اول.



- ۱۵- رفیع، حسین و سیدمحمدجواد قربی (۱۳۹۲)؛ «تحصیل امنیت اخلاقی و ارزشی در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران»، فصلنامه‌ی مهندسی فرهنگی، سال هشتم، بهار، شماره‌ی ۷۵.
- ۱۶- قصری، محمد و رضا دوستار (۱۳۹۰)؛ جایگاه امنیت انسانی در سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ جمهوری اسلامی ایران»، فصلنامه دانش انتظامی، سال یازدهم، شماره ۳.
- ۱۷- افتخاری، اصغر و دیگران (۱۳۹۰)؛ «بازخوانی الزامات امنیتی سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴: رویکردی چندجانبه»، فصلنامه راهبرد، سال بیستم، پائیز ۱۳۹۰، شماره‌ی ۶۰.
- ۱۸- وفادار، حسین و رضا رئیسی وانانی (۱۳۹۰)؛ «امنیت انتظامی و سند چشم‌انداز ۱۴۰۴»، فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، سال چهارم، تابستان، شماره‌ی ۲.
- ۱۹- کاظمی، اصغر (۱۳۶۹)؛ نقش قدرت در روابط بین‌الملل، تهران، نشر قومس.
- ۲۰- اسلامی، مجتبی و حسین درجانی (۱۳۸۸)؛ «امنیت در اسلام: مبانی و قالب‌های فکری»، فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، سال دوم، تابستان، شماره‌ی ۲.